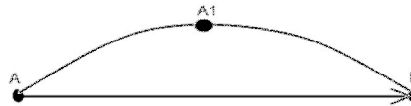

Звідси маємо:

A1 впливає на A й ускладнює конструкцію нарративу, що відрізняє дискурс блогу від інших нарративів.

1. Егоцентричність і темацентричність нарративного простору блогу, яка може варіюватися.

Проаналізувавши поліфонічну нарративність дискурсу блогу можна зробити такий **висновок**: розгорнутість на віртуальну персону і реальну персоналію в інтерактивному форматі блогосфери може бути спонтанно підмінена предметоцентричністю конкретного повідомлення, коли нарративний фокус зміщується з наратора на зміст, тоді зміст отримує розширений розвиток у поліфонічному просторі (стає власністю усіх). Визначити поліфонічну нарративність дискурсу блогу неможливо, це можна зробити тільки за наявності детально проаналізованих коментарів.

Наскрізною ланкою при побудові нарративного дискурсу є також так звана точка зору, яка визначає темпоральну організацію нарративного дискурсу. «Точка зору» є авторською позицією, з якої ведеться розповідь (опис) у художньому тексті. В. Шмідт визначає поняття точки зору як «вузол умов, який утворюється зовнішніми і внутрішніми факторами і впливає на сприйняття і передачу подій», где події, що розповідаються – об'єкт точки зору [Шмідт 2003, с. 121].

В обох моделях точка зору («сприйняття і передача подій») обумовлені або внутрішніми, або зовнішніми факторами. «Наратор» може передавати події, знаходячись «ізсередини», спостерігаючи все своїми очима, даючи тому, що відбувається, власну оцінку і т.д., або «іззовні», наче віддаляючись від подій, які оповідаються, і передаючи слово персонажам твору.

Вплив «точки зору» на організацію поліфонічної нарративності дискурсу блогу буде розглянутий надалі в окремій роботі.

Література

Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Пер. с фр. Н.А. Шматко. СПб., 1998. – 160 с. Пропт В. Я. Морфология сказки. – М.: Наука, 1969. – 176 с. Шмидт А. Нарратология. – М.: Языки славянской культуры, 2003. – 312 с. – (Studia philologica). Labov, William. The Transformation of Experience in Narrative Syntax // Language in the Inner City. Philadelphia, 1972. – 236 p. [Електронний ресурс] <http://ru.wikipedia.org/wiki/Нарратив> [Електронний ресурс] <http://eternalneophyte.livejournal.com/>

УДК: 821.111.С-1.08:81'25

РАЗУМОВИЧ І.А.

(Запорізький національний університет)

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ

(НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДІВ СОНЕТУ №84 З ЦИКЛУ «АСТРОФІЛ І СТЕЛЛА» Ф. СІДНІ)

У статті розглядаються особливості відтворення художніх засобів при перекладі поетичного тексту. Порівняно два варіанти перекладу, визначено головні принципи відтворення тропів. Показано залежність адекватності перекладу від вміння перекладача однаково відобразити як формальні, так і змістові особливості оригіналу.

Ключові слова: поетичний переклад, тропи, римування, адекватний переклад.

Разумович І.А. Особенности интерпретации поэтического текста (на материале сонета №84 из цикла «Астрофил и Стелла» Ф. Сидни). В статье рассматриваются особенности воссоздания художественных средств при переводе поэтического текста. Сравниваются два варианта перевода, определяются главные принципы воссоздания тропов. Показана зависимость адекватности перевода от умения переводчика одинаково отобразить как формальные, так и смысловые особенности оригинала.

Ключевые слова: поэтический перевод, тропы, рифма, адекватный перевод.

Razumovich I.A. Peculiarities of the interpretation of the poetic text (based on the sonnet 84 from 'Astrophel and Stella' by Sir Ph. Sidney). This article considers the main peculiarities of the translation of the tropes in poetry. The two examples of the translation are given to demonstrate the principles of reproducing tropes in the recipient language. It is emphasized that the adequate

translation is possible only on condition that both the form and the content are reproduced with maximal accuracy.

Key words: translation of poetry, tropes, rhyming, adequate translation.

Поетичний переклад є специфічним різновидом художнього перекладу, адже віршоване мовлення принципово відрізняється від практичного («нехудожнього») мовлення. Воно має специфічну організацію, завдяки якій змінюється принцип смислоутворення, можуть перебудовуватись загальноприйняті граматичні конструкції, слова можуть набувати полісемантичних значень тощо. [Ревзіна 2002, с. 422]. До того ж, віршований твір являє собою досить складний інформаційний комплекс, який, крім фактуальної інформації (безпосереднього повідомлення), несе у собі глибоку концептуальну інформацію (імпліцитні думки автора), а також «незмістову» естетичну інформацію, яка спрямована власне на читача. [Гончаренко 1976, с.87] Усі ці особливості вимагають від перекладача не просто знання мови, але й вміння відтворити у перекладі стиль оригінального автора, максимально відобразити створені ним художні образи, зберегти конотативні значення, які він вкладає у слова, адекватно передати національний колорит та емоційно-експресивне забарвлення твору тощо. Звичайно, вірші мають бути перекладені віршами, а рамки поезії зазвичай змушують перекладача вносити у текст суттєві зміни, які можуть проявлятися як у плані форми, так і у плані вираження.

Отже, **актуальність** дослідження проблеми передачі змісту та форми у перекладі поетичного тексту полягає у тому, що воно може допомогти краще зрозуміти зв'язок між оригіналом та перекладом, поринути у специфіку мовних явищ, встановити найбільш типові творчі прийоми автора, виявити засоби, застосовані при перекладі, отож, наблизити до об'єктивної оцінки адекватності художнього перекладу.

Метою дослідження є виявити особливості перекладу поетичного тексту з точки зору відтворення змісту та форми.

Завдання дослідження полягають у наступному:

- встановити адекватність форми та змісту перекладених поетичних текстів;
- проаналізувати, яким чином у перекладі відтворюються художні засоби оригіналу;
- визначити, до яких прийомів звертаються перекладачі задля передачі особливостей оригінального тексту;

- встановити, як ці зміни у перекладі впливають на передачу інформації оригіналу.

Предметом даного дослідження є особливості інтерпретації поетичного тексту в україномовному перекладі.

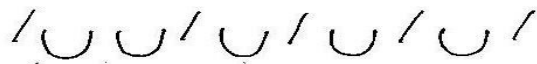
Об'єктом дослідження буде слугувати сонет № 84 з циклу «Астрофіл і Стелла» Ф.Сідні в оригінальному варіанті, а також у перекладах В. Марача та

нашому власному перекладі, які у подальшому для зручності будуть називатися «переклад А» та «переклад В» відповідно.

Оригінал	А	В
Highway, since you my chief Parnassus be, And that my Muse, to some ears not unsweet, Tempers her words to trampling horses' feet More oft than to a chamber melody. Now, blessed you bear onward blessed me To her, where I my heart, safe-left, shall meet: My Muse and I must you of duty greet With thanks and wishes, wishing thankfully. Be you still fair, honour'd by public heed; By no encroachment wrong'd, nor time forgot, Nor blam'd for blood, nor sham'd for sinful deed; And that you know I envy you no lot Of highest wish, I wish you so much bliss, Hundreds of years you Stella's feet may kiss.	Якщо вже ти, дорого, мій Парнас Й тебе долать сил Музі моїй стачить Більш цокання копит для неї значить, Ніж музика, що стільки в ній прикрас. Тепер нам підсобить якраз вже час, Щоб міг я знов кохану свою бачить; Я й Муза -- віршем ми тобі віддячим: Благоговійно дар прийми від нас. Не знай же бід, властивих для доріг: Наруги забуття, ганьби розбою, Гріха кровопролиття -- щоб я міг Ділитись всім без заздросців з тобою. Й тобі бажаю це блаженство мать -- Слід Стелли сотні років цілувать.	Дорого, ти єдиний мій Парнас, Тому і Муза, подруга одвічна, До цокоту копит в степу більш звична, Ніж до омани велемовних фраз. Тож приведи мене в зірковий край, Де та, кому я серце заповів. За це вінок лавровий з вдячних слів Моїх і Музи з милістю приймай. Будь завжди чиста, вільна від гріхів, Від крові, розбрату та кричі дзвону. Залишся гідною у пам'яті віків, Але не заздритиму я до скону. Тому тобі я хочу побажати Століттями слід Стелли цілувати.

Сонет складається з чотирьох строф: трьох чотиривіршів та одного останнього двовірша. віршований розмір твору має особливості: більшу частину твору написано п'ятистопним ямбом. перший, третій та останній рядок мають хорей у першій стопі. Наприклад:

Highway, since you my chief Parnassus be

Римування сонету можна зобразити схематично наступним чином:

1 строфа	кільцева	дактилічна	a - (<i>Parnassus</i>) <i>be</i> b - <i>unsweet</i> b - <i>feet</i> a - <i>melody</i>	чоловіча
2 строфа	кільцева	дактилічна	a - (<i>blessed</i>) <i>me</i> b - <i>meet</i> b - <i>greet</i> a - <i>thankfully</i>	чоловіча
3 строфа	перехресна		c - <i>heed</i> d - <i>forgot</i> c - <i>deed</i> d - (no) <i>lot</i>	чоловіча
4 строфа	парна		e - <i>bliss</i> e - <i>kiss</i>	чоловіча

Специфічний віршований розмір сонету досить складно повторити через особливості української мови, тому обидва переклади зроблено п'ятистопним ямбом. перекладач А зберігає схему римування *abba abba cdcd ee*, але дактилічну риму оригіналу замінює на чоловічу в усіх випадках, а оригінальну чоловічу риму – на жіночу у другій та третій строфі. Перекладач В також повторює римування *abba abba cdcd ee*, але дактилічну риму замінює на чоловічу, а чоловічу – на жіночу у другому та четвертому рядку третьої строфи:

<i>Переклад А</i>				<i>Переклад В</i>			
1 строфа	чоловіча рима	Парнас <i>стачить</i> <i>значить</i> прикрас	жіноча рима	1 строфа	чоловіча рима	Парнас <i>одвічна</i> <i>звична</i> фраз	жіноча рима
2 строфа	чоловіча рима	(вже) час <i>бачить</i> <i>віддячим</i> (від) нас	жіноча рима	2 строфа		край заповів слів приймай	чоловіча рима
3 строфа		доріг <i>розбою</i> (я) міг <i>тобою</i>	чоловіча жіноча рима	3 строфа		гріхів <i>дзвону</i> віків <i>скону</i>	чоловіча жіноча рима
4 строфа		мать цілувать	чоловіча рима	4 строфа		<i>побажати</i> <i>цілувати</i>	жіноча рима

Нажаль, в обох варіантах перекладу такі зміни призводять до порушення ритму вірша, в результаті чого не повністю відтворюється авторський стиль Ф.Сідні: в оригіналі завдяки використанню хорейних стоп вірш має «нерівний» ритм, який у сукупності зі згадкою про «дорогу» та «звук копит» підказує читачу, що Астрофіл вже перебуває на шляху до Стелли, тоді як обидва переклади звучать плавно, розмірено та практично не передають ідеї про перебування героя у дорозі.

Сонет Ф. Сідні починається стилістичною фігурою, а саме *риторичним звертанням* до дороги. Риторичне звертання зберігається в обох варіантах перекладу. Уникання перекладачами хорейної стопи змінює інтонаційний малюнок рядка, тому у перекладі В звертання залишається на першому місці з метою привертання до нього уваги читача. У перекладі А відбувається *перестановка*, в результаті чого звертання переноситься на середину рядка, а сполучник «якщо» - на перше місце. У результаті цього певною мірою змінюється емоційне звучання рядка та може ввести читача в оману:

тоді як при читанні оригіналу можна одразу запідозрити не лише те, що дорога чимало значить для Астрофіла, але й що його ставлення до неї явно позитивне. у перекладі цей рядок звучить дещо песимістично.

Перекладач А опускає епітет «*chief*». Можливо, це можна пояснити тим, що перекладач вважав надмірним використання епітетів до слова «Парнас», яке є досить красномовною метафорою, яка у самій собі вже містить поняття «головний, найважливіший». Перекладач В зберігає епітет, але замінює його словом «єдиний», пояснюючи це тим, що, виходячи з семантики слова «*chief*» («*головний, основний, найважливіший*»), можливо логічно припустити, що таких важливих речей не може бути декілька.

Метонімія «*to some ears*» (вираження цілого через частину – під словом «*ears*» маються на увазі люди, які слухають пісні Музи) не відтворена у жодному з перекладів. Перекладач А взагалі не використовує модифікаторів до слова «Муза», тоді як перекладач В замінює метонімію звичайною прикладкою «*подруга одвічна*».

У четвертому рядку оригінал не має жодних тропів, але у перекладі В наявне введення метафори «омана велемовних фраз», вибір якої пояснюється, по-перше, бажанням уникнути буквального перекладу «камерна музика», який не зовсім пасує до даного художнього тексту через «спеціалізовану» забарвленість, а по-друге, прагненням відтворити контекст оригіналу: під «камерною музикою» Ф.Сідні має на увазі щось надмірно величне, піднесене, адже за життя поета вона вважалася жанром для обраних. [Комарова 2010, с. 16]. Тому така метафора допомагає зберегти смисл оригіналу.

У наступному рядку присутня метафора «*beag onward...me*» («неси мене (дорого)»), яка у перекладі А зазнає повної заміни на іншу метафору («*підсобить*»). У перекладі В вона відтворена за допомогою використання контекстуального відповідника дієслову «*beag*» - «приведи». Також спостерігається опущення епітету «*blessed*» в обох випадках, але переклад В намагається компенсувати цю втрату за допомогою введення обставини «*край*» замість абстрактного «*onward*» та нового епітета «*зірковий*», вибір якого можна пояснити бажанням перекладача нагадати читачу про символічне ім'я героїні сонету. Метафору «*I my heart, safe-left, shall meet*» у перекладі А замінено на просте речення «*щоб міг я знов кохану свою бачить*». Нажаль, такий переклад не повністю відтворює естетичну інформацію оригіналу. Перекладач В створює метафору, досить близьку до оригінальної, керуючись логікою причинно-наслідкових зв'язків: герой зустріне там своє серце, тому що він його заповів («*safe-left*») тій, яка там залишилась.

Метафоричну фразу «*My Muse and I must you of duty greet*» переклад А передає практично дослівно: «*Я й Муза – віршем ми тобі віддячим*», але у перекладі В ця проста метафора «розширюється» і перетворюється на «*вінок лавровий з вдячних слів*». Таке додавання нового метафоричного образу – лаврового вінка – може бути зумовлено намаганням перекладача підкреслити вдячність героя дорозі: лавровий вінок (особливо з точки зору поета) – це найвища нагорода, отже, дарування такого вінка – найкращий прояв високих почуттів. Але, незважаючи на смислову відповідність даного образу сюжету, потрібно відмітити, що він порушує стиль автора, який використовує у своєму творі просту мову із мінімумом як складних синтаксичних та лексичних зворотів, так і художніх образів.

Наступний рядок характеризується наявністю анадиплосиса – повторення останнього слова або групи слів відрізка мовлення на початку наступного відрізка: «*With thanks and wishes, wishing thankfully*». Повторення цих слів, як і алітерація глухих фрикативних приголосних [θ], [ʃ] підкреслює пошану героя до дороги, який ніби вклоняється їй, прислухаючись до шелестіння трави на узбіччі. Жоден з розглядаємих перекладів не відтворює цю стилістичну фігуру; для передачі контексту обидва перекладача використовують лексичні засоби, прямо звертаючись до дороги із проханням: «*Благоговійно дар прийми від нас*», «*вінок... з вдячних слів... з милістю приймай*».

Третя строфа оригіналу не дуже багата на художні засоби, і в обох варіантах перекладу кількість тропів значно перевищує оригінальну: так, перекладач А передає фрази «*You no encroachment wrong'd, nor time forgot*» метафорично: «*Не знай... наруги, забуття, ганьби розбою*». Варто зауважити, що у перекладі А наявні лише три побажання дорозі (тоді як в оригіналі їх 6): «*Не знай... наруги забуття, ганьби розбою, гріха кровопролиття*», які узагальнюються у понятті «біді, властиві для доріг». Таку «компресію» можна виправдати прагненням перекладача уникнути надмірної багатослівності, яка не характерна для української мови. Слід також зазначити, що при цьому йому вдається досить повно відтворити як актуальну, так і контекстуальну інформацію оригіналу, розкриваючи як безпосереднє повідомлення Астрофіла дорозі, так і його власні почуття та ставлення

до неї.

Перекладач В створює нову метафору «пам'ять віків», за допомогою якої фрази «*We... honour'd by public heed*» та «*nor time forgot*» конденсуються в одному побажанні «*Залишся гідною у пам'яті віків*», яке містить у собі зміст обох зазначених фраз (адже якщо дорога залишиться у «пам'яті віків», вона, природно, уникне забуття та буде вшанована загальною увагою). У перекладі В присутнє також додавання метонімії «криці дзвін» (предмет (зброя) характеризується через матеріал, з якого він зроблений (криця)). Цей варіант перекладу є більш детальним та лексично близьким до оригіналу.

Варто відмітити, що обидва переклади побажань дорозі мають багато спільних рис: лексично обидва є досить близькими до оригіналу, але прагнуть до уникання надмірного багатослів'я, обидва тяжіють до іменного стилю: на відміну від оригіналу, перекладачі уникають вживання однорідних присудків, кількість іменників та прикметників значно переважає кількість дієслів (1 дієслово, 9 іменників та прикметників у варіанті А, 2 дієслова, 10 іменників та прикметників у варіанті В).

Метафоричний вираз «*I envy you no lot*» у перекладі А відтворено за допомогою метафори «ділитись всім без задрощів», яка, хоч формально і різниться від оригіналу, досить повно передає його інформацію. Перекладач В опускає метафору і замість «*I envy you no lot*» вживає «нехудожній» вираз «*не задритиму я до скону*». Але, незважаючи на це, смислові втрати у даному перекладі також мінімальні.

На відміну від попередньої строфи, останній двовірш є досить багатим на художні засоби. Наприклад, тут знову наявний анадиплозис («*Of highest wish, I wish you*»). Нажаль, у жодному з розглядаємих перекладів дану стилістичну фігуру не передано і нічим не компенсовано, що, звичайно, досить негативно впливає на відтворення стилю автора. Гіперболу «*hundreds of years*» та метафору «*you Stella's feet may kiss*» в обох випадках перекладено практично дослівно, але слід зазначити, що у випадку останньої обидва перекладача вдаються до контекстуальної заміни слова «*feet*» та використовують слово «слід», яке стилістично більш пасує до художнього тексту.

Висновки: наприкінці можна зробити висновок, що найбільші складнощі для перекладу представляють метафори, а також формальні (фонетичні та ритмічні) засоби експресії. Також можливо узагальнити, що для передачі тропів (у розгляненому творі) перекладачі найчастіше вдаються до:

1. відтворення оригінального тропу з заміною певних його елементів;
2. заміни їх новими тропами;
3. дослівного перекладу тропу;
4. перекладу не тропом.

Також в обох варіантах перекладу присутні випадки створення власних тропів для відтворення звичайної лексики (що більш характерно для перекладу В) з метою компенсувати втрату засобів експресії в інших місцях твору. Кожен з цих прийомів має суттєве значення для передачі змісту, тому адекватність перекладу напряму залежить від вміння знайти найбільш сприятливий спосіб втілити інформацію оригіналу засобами рідної мови.

Література

Гончаренко С.Ф. К вопросу о поэтическом переводе / С.Ф. Гончаренко // Тетради переводчика. – 1976. – вып. 9. – с. 81-91. Комарова В.П. Современники Шекспира: Филипп Сидней, Эдмунд Спенсер, Уолтер Роли / В.П. Комарова // Б-ка Рос. акад. наук. – Спб., 2010. – с. 8-19. Ревзина О.Г. Загадки поэтического текста / О.Г. Ревзина // Эдиториал УРСС. - 2002. - с. 418—433.